

ודע לרוץ? —
 "יודע."
 "א, נו, נתחרה."
 "לא רוצה."
 "למה?" —
 "אז כדורגל."
 "לא מתחשק לי."
 "גם אתמול לא התחשק לך."
 "מחר."
 "אבל זה מה שאמרת אתמול."
 "מצטער מאוד. קוליה."
 "נו, לא צריך להצטער, אבל אתה כזה גורא..."
 "כזה איזה אני, קוליה?" —
 "נו, כזה..."
 "תגידי, תגידי, קוליה."
 "נו, הבלים... באמת הבלים... אני כך סתם..."

קוליה כמו נרתע מלפגוע בי, אך דווקא רתיעתו והחלל שהותירו בי משפטיו המבוררים וההססנים מדעת, מילאוני סקרנות חרדה. אם יש דעה בעולם שנחשבת בעיני ברבע זה, של קוליה היא. כמה יפה וחזק הוא, ומחובר, בן בית. יחסו אלי הוא תערובת של הערצה לגיבור ההרפתקאות השחורות שצביען ניטל מעיניו, ושל פטרונות חומלת, שמקורה בחלחלות שסיפורי ליחלח את עיני אמו, ובמקצת גם את עיניו. חמלתו הוותיקנית, המפנקת, המיטה בי קרחו גים בסביבת הלב, אבל פטרונותו עלבה. כור, ממילא היה מקומי על ההדום, ואני לא אהבתי לשמש הדום. מור, אבל טוב לכו, דווקא הוא הגביה בעיני את כיסאו. אם בגלל שביקש להיטיב עמי ואם מפני שרצה ליהנות מזכיות מארח וכו' המקום, תמיד מצאתי עצמי רתום לעגלת תוכי גיותיו. כשהציגני היה מספר לחבריו — ותמיד בהתלהבות יתרה — מעשים שהיו ולא היו בי, מושחם בצבעי גבורה ואגב כך מתפאר בי כבעל-בית ברכשו. לשמע סיפורי שקלח מפיו, היו רחמי נכמרים עלי, אך אשקר אם אכחיש, שלא הפקתי הנאה מזה שבהיות קרבן. חבריו היו נאבקים עימו על זכותם להתחלק בור ובחדש שמקורב בא, אלא שקוליה היטיב לשמור על קנינו. לרצוני לא שאל, גם לא היו בי רצונות משלי, אך אפילו כן, גם אז, יש לשער, לא הייתי מעו להמרות את פיו. הוא היה בנו של מזכיר המפלגה בעיירה הקטנה והבוצית הזאת, שבתיה השוחחים העלו על הדעת מצבות של עץ שחור וזקן. ביום השני למסע מצאנו פתע את קרוננו מנותק מן הרכבת. היא המשיכה בדרכה אל העולם הגדול, ואותנו שכחה, פשוט שכחה בעיירת-הביצה הזאת. אביו היה הממונה עלינו, וכך גם היכרתי את קוליה. היה זה אוקראיני גבה-קומה וגא בשפמו נוסח "בוריוני" שבושורותיו נלחם. את חתך החרב בלחיו נשא בהבלטה, כמו עיטור. שלא כרגיל אצל בעלי-מום למיניהם, הוא לא נהג להסוות. אפשר שבאמת אין זה נאה לומר לאדם את מומו בפניו, אבל הוא אהב לספר על מומו שבפניו. בשעת שיחה היה מצדד ראשו, חושף את החתך מלוא אורכו ויפיו הגברי ודחוק לתוך עיניו, שלא תטעה, חלילה, ושחזר מייד עם מי יש לך פה עסק. אמו של קוליה היא יהודיה. אבי אומר שעל פי ההלכה הוא יהודי. כשאני שואלו מיהו — יהודי או אוקראיני, הוא משיב לי: סובייטי. שלא כחבריו, הוא מבכר את הרוסית על פני האוקראינית, אבל לכעוס הוא כועס רק כאשר מדברים עם אמו יידיש. כששואלים אותו מדוע, הוא משיב 'מפני שאיני מבין את השפה הזאת, ובכלל...'. גם אני מחליט להיות סובייטי, להיות כקוליה, אלא שקוליה הוא ילד, ואני לעולם לא עוד אשוב להיות ילד, גם אם אתחרה בו, גם אם ארוץ ואשיגהו, או איטיב לשחק ממנו כדורגל. מישהו כרת את רגלי, גדע את ידי, ואף כי הן משמשות אותי לצרכי — לא עוד שלי הן, איש וקן אני ורק פני פני ילד. חלומתי שחורים ואדום-מים, תמיד מאוכלסים עכברים וכיכר לחם בצואה. מה שלא אכלתי בהקיץ, אני בולע בחלום. לעיתים, פרשים מסתערים עלי מארבע רוחות שמיים, כורתים את ראשי, ולעיתים אני הוא הפרש, מניף חרב ארוכה ושותתת על צוואריהם של לגיונות שלמים: כורת וכורת וכורת! לפעמים אני רואה את כל הראשים הללו צפים בנהר של דם, שפרות מרות בו צמאונן. בשעת השתייה הן מצלצלות בזוגיהן, וצלצול זה ממלא את כולי תענוגות זרים. לילה לילה אני מקיץ בצעקות: 'קדימה! אש! על האויב, הורא! ומישהו תמיד מקיץ עימי, נבהל, אחר כך מיסרני: — 'חול כבד, למען השם. תן ליטון!

אחרי יקיצה מעין זאת ושלא לשוב ולהירדם, אני שוכב על גבי ונאבק עם מלאך השינה. כשהוא מתגבר עלי ומנסה להטביע אותי במימי התרדמה, אני קורע בכוח את העפעפים, להשאירם פקוחים לרווחה; גבי על מחצלת הקש, עיני באפלת הדי הסמיכה, אני מקשיב לקולות הלילה והחלבים. גם בהקיץ איני יודע שלווח. העצמים מרקדים סביבי, עוקרים ממקומם ומתערבלים כבקליידוסקופ. בני אדם שזה עתה הילכו לקראתי, צונחים לפתע זמומים כאב-גים, בתים ממריאים כציפורים של אש, ואילנות עוקרים מן השדרות, פוסעים חבושי קסדות או אגדים צחורים וספוגי דם. רבים מהם צולעים ונעורים בקביים. מראה אחד, אני זוכר, היה חוזר וחוזר על עצמו: הגג נפער וגוף פלדה בורק-אש היה צולל, כשחוד חרטומו אלי. ברגעים שכאלה אני טומן את ראשי בכפותי, לוחץ חזק על הרקות, עד שמבפנים, מתוך מערות אוני, עלה מין זמום כשל רעש יש בקונכייה. כל נקישה אי-צפויה של מתכת, או של גלגל אופניים מתפוצץ. פתאום היו מכווצים, בלי משים, את

* ממפקדיו הבכירים של הצבא האדום.
 שני קטעים מתוך ספר בכתובים

כתפי, ולעתים אף הייתי מתכוּפף, מבקש להיבלע באדמה. החיים מתחת לאדמה נראו בטוחים יותר מאשר עליה. בדמינויני בגיתי ערים תת-קרקעיות, שאיש מלבדי לא ידע מבוואותיהן. אברים פרודים מהגוף, בצידי דרכים או בהרי-סות בתים, היו צפים לנגדי — בחלום כבהקיץ — עד שלפעמים, בהושיט לי אדם ידו, הייתי רואה אותה נפרד, בלתי שייכת לגוף אליו היא מחוברת. יש שחלמתי על גפי אני, כשהם מפוזרים בשדה ואני רוכן ומלקטם אחד לאחד. פחד ממין חדש השתלט עלי: פחד מפני שיבת הפחדים. פעם, כשסיפרתי על כך לקוליה, עצר מלכת, התבונן ממוש-כות בפני, כשעיניו מחפשות בהן משהו, ולבסוף הפטיר: — "אתה משוגע! בחיי שאתה משוגע! מוטב שנתחרה בריצה."
 בלי אות מוסכם וינן ראשון מן המקום, כבורח מפני משהו. נכנסה השנאה לרגלי ואני שטפתי על פניו, שטוף וררף עד למורד הנחל. קולו ניסה לעצרני, אבל כאשר הגיע אלי, עיף ומתנשף, כבר היו פני שטופים במים, מוארים בת צחוק רעה של מנצח.

— "נו, מה, ילד, רוצה להתחרות?"
 — "רצת כשד משוגע," אמר קוליה.
 — "אני באמת משוגע, כמו שאמרת."
 — "נו, הבלים... באמת הבלים... אני כך סתם... לא באמת."
 — "באמת הבלים... כבר שכחתי."
 — "בשמונה גלך ל'בית-העם', ערב ריקודים," אמר קוליה, "גלך?"
 — "מובן שגלך."
 ... הופ-הופ! טרח-טרח! — רצפת 'בית-העם' חורקת-גאנקת תחת מירקע רגליים שיכורות, המקפצות פה לילה

גם הלילה כבכל הלילות

בן-ציון תומר

לילה לקול מפוחית, קול צחוק, קול בלאייקות; מעוף צמה, שמלות מתנפחות כצפרדע. ריחוף קליל של רגל יחפה, תנופה של רגל ממוגפת הנוקשת כפטיש על רצפת האש והשמחה: היי-הופ! היי-הופ! טרח-טח!
 גבורי עמל הננו והלב גאה, שמת. בקרמלין יושב לו סטלין ואותנו משבח... היי-היי! הופ! הופ! הופ!
 הברינגה של סטפנוב לך נשבעת, המנהיג, מאמץ כפול נשקיע ואת אמריקה נשיג... היי-הופ! טרח-טח!
 הבורזוי לוטש עיניים אל גננו הרווח, הבורזוי חורק שיניים, נקדמנו ברובה. היי-הופ! היי-הופ!
 כמכושפים אנו צופים בהם מבעד לזוגיית. רגלי של קוליה רוטטות כרגליו של סיח. — "בוא נינסג," אומר הוא. — "היכנס, אתה, אני אשאר כאן." — "מתביש?" — "לא, אבל... פשוט לא מתחשק לי."
 הוא נכנס ואני יושאר לצפות בהם מבעד לזוגיית. תמיד מבעד לזוגיית. היי-הופ! היי-הופ! מנקשים בפנים גם מגפיו של קוליה. בת זוגו — נער בן גילו. גם רגלי אני מנסה להתרומם, להקיש לפי הקצב, ושוקעת בבוקן שהותיר גשם הערביים הפתאומי. רסיסי ירח מפנינים בשוליות המיים. קולות ערבה וצפרדעים מקרקרות בביצות ורחש רוח מסכ-סכת בעלים, נתערבו בהדי היי-הופ, שהלכו וגוועו ככל שהירחקתי אל תוך האפלה, ששירת יחיד, עדינה להפליא, מלווה במפוחית-יד, מוגגה את אימתה:

אָח באחו, שם באחו, הירוק וצח מטל. אָח בא-א-חו, שם בא-א-חו החייל כרע, נפל.
 השורה האחרונה שבשיר קילקלה לי בבת אחת את ההרגשה המפוייסת — על אף הכול — שבערב הזה. מראות לא רחוקים נטענו חיות איומה למגע זירמן של שלוש מלים פשוטות ולא חשובות ביותר. הערב, נשבעתי לעצמי קודם לכן, לא אקרע את שנתם של ישיני ביתי ועתה כעסתי על הזמר וניסיתי בכל כוחי להשכיח מליבי את המלים. זה

לא היה קשה, אבל כששכבתי על המחצלת בחדרו הקטן, כשעיני בחרכי התריסים הבלתי מתמגפים, ראיתי את הרבות-הירה הנדחקים דרכם ויוצאים במחול אילם לאורך הקיר, כשהם מצטלבים ונפרדים כבדו-קרב. תמיד קרבות מרצפת החימר, מבעד למחצלת, נישא כפור לח ומצמרר. מחנות-מחנות של פשפשים הגיחו מן הסדקים ויצאו למלוח מות הלילה. תמיד מלחמות. פציץ-פציץ, משמיע גופם כשאני מקרב אליהם גפרור בוער. כל חלל הוא גרמני אחד פחות. יותר מדי פשפשים, יותר מדי גרמנים. בהקיץ לא אוכל לכולם, אולי בחלום. בהזיית-נקמתי הצלחתי להחיק ממקומם את קרחוני הקוטב הצפוני ולכסות בהם את מפת גרמניה. בפני היה חליל קסמים והקרחונים הלכו אחרי כמו העכברים באגדה. כשהגענו אל גבול צרפת, חדלתי לנגן והקרחונים נעצרו באחת. על כל גרמני, שאיכשהו עלה בידו להימלט עטו עשרה דובים לבנים. הן, מתיקות הדם, הנקמה, כשהיו נטחנים בשיניהם הגדולות! כל היהודים הוזהרו בעוד מועד ונצטוו להתמין על גג ביתם, עד למחן האות. והאות: מרבדי עננים קטנים, כשמופול ענן משתלשל לו חבל. אחו היהודי בחבל וטיפס על מרבד הענן, כשעלו כל היהודים, באה רוח גדולה וכל העננים יצאו במסע מהיר לארץ-ישראל. מטוסיים אחדים ניסו לרדוף אחריהם, אולם אז פנתה הרוח כנגדם, המטוסיים הסתחררו, פגעו זה בזה, אחר צללו כלפידים בוערים, צלול והתנפץ אל סלעי המוות הלבן. הן, זיקוקי השמחה המאירים לפתע את מחילות דמן המאויים, הנחנק, לאור הנר, בחדרה הקטן שבעליית הגג, סיפרה לי פעם סבתה שכך, לערך, יגאל השם יתברך את עמו המנופץ.

— "אבל סבתה, מה יהיה על אלה, שלא יוכלו לטפס בעצמם על החבל?"

— "המלאך יעזור להם, בכל עני ינהג מלאך אלהים."
 כלאסטרטג ותיק ומנוסה, תמיד היו בפיה תשובות הגיוניות בתכלית לכול קושיות של טקטיקה ותיכנון, גם כשדובו במבצעים על-הגיוניים בתכלית.

מחשבה אחת, טורדנית כקוציה של סוס צוהל, פצעה את שמחתי-נקמתי, כאשר בפיתחו של בית גרמני אחד, שעמתי לקברו תחת קרחון ענק, השגחתי פתע בילדה קטנה, מליטה מפחד את עיניה. ניסיתי לשכנע את עצמי, שהיא גרמנית ולכן מגיע לה, אולם לספקות שבילי-מחותרת ניסתרם להגיח אל מיבצרי בטחונך. לבסוף פסחתי על הבעיה על-ידי שפסחתי על הבית. אבל כשנירדמתי, היא עוד ניסתה לרדוף אחרי ידי, שקודם לכן גוננו על העיניים, היו פיתאום ליער קלשונות, ואני בצעקות 'הור-רא!', שוטף את האוייב. גם הלילה, כבכול הלילות, התחננה אחותי: 'חול כבד, למען השם, תן ליטון! ואני, שלא לשוב ולהירדם, שריתי ושריתי עם מלאך השינה, שקם עלי להטביעני במימי הצועקים. אבל גם הלילה, כבכול הלילות, מישהו צעק עלי: 'תן ליטון'

צירי פרידה

מחקתי ראשו בבקבוק והוא כרע-נפל בין רגלי. היא קישתה את ידיה הגרומות, עגבה אותן על עורפי, ואמרה: "עכשו אתה הפרש שלי."

הצמידה את פי אל ראשה הקרח, בשרה ניבקע תחתי ואני הלום, דהרתי אל תוכו. פתאום ניערה אותי מעליה ושעטה, צוחקת, לעבר הנהר. כשרכנה לטבול השגתיה, תמה אף ראשה צימח שיער לפתע, ופניה פני ניקודם בצחוקה. "ילד! ילד!"

אני מושך בצמתה ושוב היא על גבה, נעה תחתי כמו קרקעית של נחל.

קול בכי, קול צחוק ומערת ביטנה נפערת ואני דוהר בה ודוהר. פרש של אש על אישה של מים. ואז בא המוות, כי לא הייתי עוד.

מישהו טילטל וטילטל את ראשי, קטר שרק וקול מוכן צעק את שמי אל תוך מערת אווני.

"בשר! בשר! מחלקים בשר!" ובבת אחת קמתי לתחית. "שמעת?"

"כן."

"ניסיתי להעיר אותך."

"כן, ישנתי."

"שתית הרבה?" שאל סטפק.

"מה? ... הן, הרבה. הרבה מאוד."

"ניבלת את הפה."

"אני? מתי?"

"כשיישנת. שמע, גודף ממך איזה ריח גורא... של... של חרוב פורח."

"קח את הבשר שלי!" צעקתי לסטפק ורצתי כרוצח אל בית-השימוש, למחות את עקבות הפשע שדבקו אל ירכי. בערב נכנסה לניקודם ובידיה בקבוק יין, עיניה הפראיות לחות. "שייהיה לך מתוק ממני," אמרה ומשכה באפה.

למחרת עמדה להינשא לזקן שלה ואני להפליג. קודם לכן, ליד המזורה שהדליקו לכבודי, צבטה את ירכי, הסמיכה את פיה אל אווני ואמרה, שחבל-חבל-חבל שאני נוסע ושחסרות לי כמה שנים. עיני נחו על שדיה והיא שמה את אצבעה על פיה, רומזת שאשתוק.

הנהגה היא שוב מולי, בקבוק היין בידה ובפיתאום היא מנסקת אותי על שפתי ובורחת. הדלת הפתוחה חורקת על ציריה ככנפיים של טחנת רוח עזובה. לא הספיקה להתרחק וצירי-פרידה אחזו את אמי. מיששה את חולצתי הבלויה וגנחה:

"עירום, עירום אני משלחת אותך לדרך."

נטלה את המחזור לימים הנוראים, מחזורה של סבתה, ושמה אותו בילקוטי.

"התפלל בו," אמרה, "אולי ירחם ונתראה."

הכול כבר היה ארוז לדרך ורק אני עוד הייתי מפורז בחדר הצללים הגדולים, המהובבה אור-נר נוטה למות. הסתכלתי בנר וידעתי: אכבהו ואברח בחושך. לא הספיקה אלא לשאול "איפה הגפרורים", וכבר רעדתי בחיקה כרעוד ברק בתוך ענן נשבר. וכבר גיתרתי מגוף-ענן אל גוף-ענן וכבר בחצר ההשער נפתח ההשער נסגר. קולותיהם מעברו עוד ניסו ללכודני, למשוך בפלצוריהם לאחור, אך אני, שלא כאשת לוט, אני לא הסבתי פני. מסימטה לסימטה, תחת מעיל הלילה, ורק כאשר הייתי בטוח, שאני רחוק מהישג קולם, צנחתי על הארץ ונתתי לליבי-ליבי לשקוט מעט. הוצאתי את בקבוק יינה של ניקודם ושטפתי בכחול את פי הבוער, המלא מלח עיניהם. נכנס יין, יצא צחוק. קולות לא שלי פרצו מגרוני כאילו היה גרוני תיבת-קולות של איזה ליצן מסתתר, העושה בו ככול העולה על רוחו. ניזפרתי בסיפוריה של סבתה אודות השדים השוכנים בגופנו ובעיקר בגרון, והם הם המטמאים את פינו. אינני זוכר מה אמרו הקולות, אני רק זוכר שרצתי אחרי צחוקי, שהתגלגלו כחביות שואגות בסימטאות החושך, רגלי ניגפות פעם באבן, פעם באדמל. ליד אחת החומות גהר אדמל על צל אדם. ברגע הראשון דימיתי שזהו מקרה רגיל של שוד ומוטב שאסתלק, אלא שהאדמל שמתחת שכבר שקט שקט וכנעו, ואלמלא פלג גופו התחתון, שהתרומם כאשר נגה בו הגוף שעליו, אפשר היה לחשוב כי מת. ירכיהם הבהקות, המשוחות אור ירח ירקרק וצונן, ניהלו קרב מסתורי לעיני ההלומות ורעד מור סייער את בשרי. לילה אחד, בדרכי אל תור הלחם, הייתי עד למחזה דומה, אלא שאו היתה אלא לידי היא ציוותה עלי לרוץ. עכשיו צפיתי מסומר, כשדבר-מה בתוכי, איני יודע מהו, התרסק לרסיסים. כל כך רציתי לסקול אותם באבנים, כפי שעשינו בילדותנו למראה כלבים מידורי-גים. פעם רצנו אחרי שניים דבוקים זה בזה ולא הרפינו עד אשר לא קרסו תחתיהם, מצחיהם זבים דם. כשהיינו משוח-חיים על המעשה, תמיד סיכמנו שהגיע להם.

פתאום פנה אלי הצל שמתחת לצל:

"אתה רוצה? לחם או כסף, היינו הך לי. מייד יגמור."

בהטיית גוף חדה ניערה מעליה את פרשה הרוכב וזה השתטח לצידה, גבו אלי, מושל במהירות את מכנסיו על רגליו והשחופות.

"כואב", אמרה, ואני ביקשתי לבכות. ראשה הגלוח דמה לגולגולת, אבל קולה היה רפה ועדין כעוגב. עודי משתאה לקולה, נשמעו בסימטה צעדים קרבים והאשה-הצל כיסתה את עצמה בשק ושכבה שקטה ליד פרשה, שנשיפותיו נתחלפו בנחירות רמות. מבעד לשק נישאו יפחות קטועות וכה קרוב, כה לא צפוי, התנגן על גג גבוה קולו של מואזין, מעיר את המאמינים ואת השמש. ערפל ושמש וצריח זהוב של מיסגד. שעטת חמורים עמוסי-פרי וקריאות חמריהם רחבי הלסת ואדומי העור, שטפו את סימטאות הבוקר הער-לה. גם שני אנשי הצל קמו מריבצם, עיני ביקשו לצוד את עיניה, אך היא חלפה על פניי כלא היה דבר.

עם הקבס שוב פרץ מגרוני הליצן-השד וקולו הילך סימני-שאלה על פני העוברים והשבים. יש שסרו הצידה בחלפי לידם, וכשדרכתי על רגליה של אישה צעירה ויפה מאוד, שאלה אותי אם אני עיוור או שיכור.

"שיכור", ענית לה, "שיכור, שיכור, אורחית", ולהוכחה נופפתי בבקבוק מול עיניה, לגמתי היצעתי גם לה ללגום ועוד אמרתי לה, שאמנם אין לי כסף או לחם, אבל יש אתי יין, שלשה צינמים ואולי היא מוכנה לשכב אתי, כאן ועכשיו, ברחוב. היא נצטווחה: "פרחח! שוטר!" ואני חיי-קיתי את קולה — שוטר! שוטר! — ומישהו סטר על לחיי ואני עקתי משם, כשהרחוב שבו דהרתי נהפך פתאום לנהר והבתים לאוניות בסערה. בגן העירוני התערסלו לקראתי עציסוס ירוקים ואני ניכרתי על צווארו של עציסוס אחד, אמרתי לו שאני חש ברע, רע, כל כך רע לי, והקאתי על רגלי.

"מה אתה עושה כאן?"

מעלי עמדו שלמה המטומטם ואביו מברית-הטבק. הם אחזו באצילי ידי וכך, נתמך — נישא, הגעתי אל תחנת הרכבת. אמי ואחותי עמדו מעבר לגדר-העץ הנמוכה, ששוטרים חמושים התהלכו לאורכה. ניזכרתי שהוסכם בינינו, שאיש לא ילווני לרכבת, אבל ראשי הקודח שכח לכעוס. אפילו רציתי לרוץ אליהן, לספר להן כמה רע לי, שאיני רוצה לנסוע, כשפיתאום קראו בשמי. המנהלת הראתה את הרשי-מה לשוטר, זה בחן אותו מלמעלה למטה וגם הוא שאל לשמי, הביט בניירותי, הביט בי ומייד מצאתי עצמי פוסע בשדידה של שוטרים. פניתי לאחור ונופפתי בידי לעבר המקום, שממנו קראו בקול נואש בשמי, אלא ששוב לא ראיתי דבר, רק גדר ושוטרים וים של ראשים מתערבל וצועק. שמותינו האובדים זה בזה התעופפו כציפורים פזר-עות בין הגדר לקרונות, בין הקרונות לגדר. לבסוף נסגרו הדלתות ועשן הקטר כיסה על מה שמאחורי הגדר ושקשוק הגלגלים החריש את מה שבפנים הקרון, וגם אילו פיתח הייתי וזכר הכל, הגייר אודות הרגע ההוא היה נשאר לבן; על אחת כמה וכמה שמוחי התאפלל, ושיכחה חשיכה של מים כיסתה אותי כליל.

תחושה

לדיסלב גרוסמן

מר פרינץ מצוי בכל מקום. פתאום הוא מימינך ומיד הוא לשמאלך. אתה מביט קדימה והוא הולך לקראתך, מסתובב והוא מאחוריך. מר פרינץ הוא אדם פעלתן ופיקח, כלומר הוא שכן יודע-כל וסקרן לאין שיעור בעת ובעונה אחת. הוא אינו מרפה ממך, הוא רוצה לדעת הכל, באמת הכל: מאין באת ולאן אתה הולך, מה משכורתך, איזה מוות היית רוצה, אלו עיתונים אתה קורא, מה דעתך על זאראטוסטרה, על ציורי שאגאל ועל נצחיותה של החסידה, מדוע אשתך צובעת את שיערה ובאיזו שעה עזבו האורחים את ביתך.

אבל כל זה אינו אלא משחק. פרינץ ממילא יודע הכל והוא אינו מסתיר זאת. הוא מדבר בלהט ועמדתו נחרצת. הוא מדבר בביטחון עצמי שאין לערער, כטיפש שאין לו תקנה, כשליט חכם, או כרועה עזר. — בדברו הוא יורק עליך מבין שיניו. היית סולח לו לולא התיו עליך כל-כך הרבה רוק, לולא היה טורדני כל-כך, נטפל כל-כך, אילו היה מודה לפחות פעם שהצדק אינו אתו, שטעות בידו, אילו היה מקשיב לך לפחות פעם אחת. אולם פרינץ הוא חלק מהטבע, פרינץ הוא הר געש פעיל עם עור של אדם; פרינץ הוא פולט מלים כמו הר געש את הלהבה. אולי, לכן נדמה לי, לעיתים שפרינץ בעצם אינו יודע דבר, אם כי הוא מתיימר לדעת הכל.

מה בעצם אני רוצה ממנו, שאלתי את עצמי פעם בהתמר-מרות; הרי הוא אדם נחמד ולא מזיק, לא טוב ולא גרוע ממני ומרבים אחרים. היה זה כאשר נזקקתי לך, כשדימיתי שאני תלוי בו מאוד-מאוד.

דמות אחת בביתנו הוציאה אותי משלוותי, ואני האמנתי שעל השאלות המרגשות שהתעוררו סביב דמות זו יכול לענות אדם אחד ויחיד: מר פרינץ.

אספר עתה מה הדבר שהפליא אותי, אחר-כך הרטיט אותי ולבסוף ריתק אותי כדמיון-שווא. שלוש פעמים ביום, תמיד באותן שעות, במסדרון הארוך שבביתנו, ראיתי ישיש. מעולם לא הצלחתי לברר לאן הוא שייך ואם הוא שייך למישהו, מאיזו דלת במסדרון הארוך הוא יוצא ולאן הוא הולך. רציתי לפתוח בשיחה איתו, תמיד היה משהו מפריע לי לעשות זאת. לא ראיתי שמישהו שוחח איתו אי-פעם, והרי רבים היו האנשים סביב, כל-כך רבים... אתה רואה את הישיש ונתקף פחד מסתורי. מדוע? איני יודע. גבות עיניו עבות ולבנות, מתמוגגות עם עפעפיו העצומים, ופניו

מוצלים תחת כובע רחב-שוליים. נקיזו היה נדיר, והדרת-קודש קרנה מרצינותו השקטה; מצעדיו האיטיים ומפניו המוצלות תמיד. הרגשתי כורח לדעת מה מסתתר מאחורי ארשת-פניו: סבל? פיוס? כשחשתי על גילו עלו בי מח-שבות אויליות, שהמבול עבר עליו הוא נשאר בודד ונעזב, איש אינו פונה אליו. הכל רואים אותו ואיש אינו שואל לשלמו. מימי לא ראיתי משוחח עם שכנים; אולי אין להם שפה משותפת איתו או אולי ניטלה ממנו הלשון והכל יודעים זאת, חוץ ממני. הוא היה רזה כשלד, אך לא נראה תשוש, הייתי אומר, להיפך. מיהו אדם זה, הלבוש בקפידה, עטור זקן לבן ומטופח? מאין בא לכאן, לאן הוא הולך? לאן הוא יוצא שלוש פעמים ביום דרך המסדרון הארוך? מה מציק לך? איך אפשר לחיות בודד לנצח, נעזב כליל? ידעתי שרק אדם אחד מסוגל להשיב על שאלותי אלה: פרינץ. הסקרנות אכלה אותי. האוכל היה מר בפי. — מראה הישיש המסתורי שאיש אינו מתעניין בו הדיר שינה מעיני. החלטתי לשאול עליו את פרינץ. להסתכן בשיחה עם פרינץ, גם אם לא אוכל להינתק ממנו. יודע אני מראש שפרינץ ילפתני בין מרפקיו או יחבקני בזרועותיו, וכשאנסה להתרחק ממנו יעצור בי בשתי ידיו. לפרינץ יש שיניים מרווחות, הוא מתיו רוק על איש שיחו דרך הרווחים האלה. אין דבר, אמרתי לעצמי, אנסה. עלי לנסות, אף כי אם אתה משוחח עם פרינץ אפילו רגע ונדמה לך שהסתבכת ברשת, שנלכדת בידי כוח מן החלל, שאתה נתון בצבת, ורק בכוח התנגדותך או ערמומיותך אולי תצליח להיחלץ מהעווית של הפגישה הזאת. פרינץ חובק אותך כאיתן-טבע. כאילו יש בפיו לא לשון אחת אלא מאה לשונות. כאילו יש לו לא זוג ידיים אחד אלא מאה ידיים. כאילו הוא מדבר לא בפה אחד אלא במאה פיות.

ניגשתי לעניין אחרי תיכנון. ידעתי שדי לפרינץ ברמו קל, שאתה מוכן לשוחח אתו, והוא כבר רץ לקראתך בהכרת תודה, וענן עופרת יורד על ראשך, אבל לא היתה לי ברירה. התכסס שלי היה להתקיף את פרינץ בשאלה לפני שינחת עלי דיבורו. פרינץ מרצה כל רעיון שלו, מקדים לו הקדמה ארוכה ומקשט אותה במאה סיפורי-מעשיות, משלים מן ה-חיים ודוגמאות מנסיונות של אנשים אחרים. החלטתי לירוק אליו את שאלתי, ולומר לו — בטרם יספיק לשאוף רוח — שיואיל להשיב לי בקיצור נמרץ, הואיל... הואיל וממהר אני אל הרכבת.

הדברים התרחשו כפי שתכננתי, ואף היה לי מזל, באותו רגע הופיע הישיש שלי במסדרון, והיה במרחק של הישג-יד מהמקום שבו עמדתי עם פרינץ. הוא כאילו עלה ממעבה האדמה, בלי אומר ובלי להעיק מבט אלינו, ופסע קדימה כאילו היה לו עניין כלשהו בעולם, בשמיים התכולים, בהת-רחשות האנושית מסביב, בסקרנותי ובלהג של פרינץ בצע-דים מתונים ואיטיים, בארשת מעוררת כבוד שלא מן העולם הזה. מתוך סקרנות הראיתי עלי באצבע לעברו, ומייד חשתי מכה. פרינץ שהנחית מכה פתאומית וחזקה על גבי-ידי הביט בי בבוז, ובחיוך של לעג והסתלק.

נשארתי במקומי, פרינץ התרחק ממני, בכיוון אל הישיש, ובאותו רגע היה נדמה לי שהוא דומה לו בכל.

מצ'כית: עזרא מרקוביץ.

טניה הדר / 3 שירים

כּוֹבְעֵי הַפְּרִיחָה כְּמוֹ יַד רֶפֶה
נִפְתָּחִים
וְהַחֵם נִשְׁבֵּר בֵּין הַטְּרָפִים הַיְרָקִים
שְׁנֵה קֶשֶׁה, וְצַעֲקוֹת הַיְלָדִים מְמַלְאוֹת
אֶת הַרְחוֹב,
וְהַבְּתִים כְּסִירִים סְגוּרִים אִישׁ עַל
רַעְוֹ

פְּקָה שֶׁל עֶפֶר וְעוֹד פְּקָה
וּבְבִירוֹ פֶּס אֶפֶר וְאֶפֶר רַךְ יוֹתֵר
הֵיכָן שְׁשָׁמִים נִמְזָגִים בְּבִטּוֹן
כְּבִיסָה חֲרָדָה בְּרוּחַ כְּמוֹ עוֹר שֶׁל אִשָּׁה
וְאֲנִי נוֹשְׁמַת לְאֵט צַעֲקוֹת יְלָדִים
וְאָבִיב קָרֵב

בְּיָדִים רְפוּת אֵלֶּה זֹרִים עֲכָשׁוּ פֶחַ רֵב כְּלֵ-כֶף,
הָעֲנִי וְהָאֶשֶׁר כְּחֻמְרִים מְגָרִים זֶה בְּזֶה,
אֲפֻשְׁרוֹת הַהֶעֱלָמוֹת בְּלֹא הַבְּנַת הַצְּמִיחָה אֶפְלוּ,
מְקוּרָה שֶׁל צְפוּר קֶטְנָה שְׁחַרְטוּמָה וְרַגְלִיָּה מְקַשְׁקֶשִׁים
קוֹים עֲתִיקִים עַל פְּנֵי הָאָרֶץ הַגְּדוּלָּה